

نگاه اندیشکده های جهان به دولت سیزدهم و روندهای ماندگار آن در سیاست خارجه

بنیاد دفاع از دموکراسی

ریل گذاری موفق منطقه ای ایران و درخواست پادشاه بحرین برای گسترش ارتباط با ایران

تمرکز سیاست خارجه دولت سیزدهم بر همکاری و مناسبات منطقه‌ای، سبب تحولات بنیادینی در روابط بین جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورهای منطقه، بویژه با کشورهایی که سال‌ها دیپلماسی فیمابین برقرار نبوده، شده است.

در میان کشورهای عربی خلیج فارس، بحرین کشوری با اکثریت شیعه که توسط اقلیت سنی اداره می‌شود، کمترین انگیزه را برای گشایش روابط برابر جمهوری اسلامی داشت، اما اکنون قربایت تهران و منامه نشان می‌دهد متحدان آمریکا در منطقه احساس رهاشدگی دارند و تمایل و ایجاد ارتباط با تهران را بهترین گزینه می‌دانند، زیرا استراتژی ایران در قبال منطقه و کشورهای شورای همکاری خلیج فارس این بود که آنها را از نظم آمریکایی دور کند و تهران این کار را از طریق گروه‌های مقاومت و به دنبال آن پیگیری سیاست تنش‌زدایی و تعامل در منطقه به دست آورده و آنچه در حال انجام است ماحصل این رویکرد بوده است.

بنیاد کارنگی

تقویت روابط روسیه و ایران در سایه تحریم های غرب

مراتب احترام شخص پوتین و دیگر مقامات روسیه در قبال فوت آیت‌الله رئیسی، رئیس جمهور ایران نشان‌دهنده عمق رابطه راهبردی ایران و روسیه در دولت سیزدهم بود؛ رابطه‌ای که در مواجهه با تحریم‌های غرب و به دنبال تأتیک‌های دوسررسی به شبکه‌های فروش و بازار برای عبور از طوفان اقتصادی، تعمیق یافته بود. بهبود روابط روسیه و ایران در دوره رئیسی در نامه‌ای که پوتین به آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر ایران پس از سقوط هواپیما ارسال کرد، به یادگار مانده است. پوتین، رئیسی را دوست واقعی روسیه توصیف کرد که در برقراری روابط همسایگی مشارکت شخصی ارزشمند در کنار «تلاش‌های بزرگ برای ارتقای آنها به سطح مشارکت استراتژیک» داشت. پوتین در پایان اعلام کرد که «برای همیشه [رئیسی] را به عنوان شگفت‌انگیزترین فرد به یاد خواهد آورد.» ریاست جمهوری آیت‌الله رئیسی نشانه یک تغییر بزرگ‌تر در داخل و دور شدن از دست‌یابی ناموفق دولت قبلی به برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) یا همان توافق هسته‌ای ایران بود، زیرا خروج ایالات متحده از برجام در دوران ریاست جمهوری پیشین دونالد ترامپ و اعمال مجدد تحریم‌ها، ضربه شدیدی به دستور کار بانینا رابطه با غرب در ایران وارد کرد و نگاهی داخل ایران را از غرب برچید.

اما باید دانست که تقویت روابط ایران و روسیه به مداخله روسیه در سال ۲۰۱۵ در جنگ داخلی سوریه برمی‌گردد، زمانی که دو دولت برای برچیدن داعش و حمایت از بشار اسد در این کارزار کنار هم قرار گرفتند. کارزار مشترک آنها زمینه را برای گسترش کانال‌های اقتصادی و نظامی بین مسکو و تهران فراهم کرد که این روابط تقویت شده در دوران تصدی رئیسی بسیار مهم بود.

همکاری ایران و روسیه همچنین با تسهیل عضویت ایران در سازمان همکاری شانگهای و دیگر سازمان‌ها به تقویت روابط و ایستادگی آنها برابر فشار غرب کمک کرد. حمایت سریع و هماهنگ مسکو بعد از درگذشت رئیس جمهور ایران نشان‌دهنده این است که مسکو تلاش دارد اثبات کند روابط ایران و روسیه بعد از شهادت رئیس جمهور، حتی در بحبوحه تغییرات اخیر در روسیه (تغییر وزیر دفاع تحت تأثیر وقایع داخلی قرار نخواهد گرفت؛ لذا جانشین رئیسی هر که باشد، روسیه به عنوان شریکی در سایه تحریم و برابر فشار غرب، به دنبال ایفای نقش مهمی در سیاست خارجی ایران خواهد بود.

شورای آتلانتیک

عدم تغییر در سیاست‌های ایران

درگذشت آیت‌الله رئیسی و همراهانش در سقوط هلیکوپتر در روز یکشنبه ممکن است خاورمیانه و استراتژیک ایران را در سیاست داخلی و خارجی تغییر دهد.

به معنایی انتظار نمی‌رود که این اتفاق به طور قابل توجهی مسیرهای راهبردی ایران بویژه در زمینه موضوع هسته‌ای را تغییر دهد، زیرا سیاستگذاری‌های کلان ایران زیربنایی است و تحت تأثیر چنین وقایعی قرار ندارد. این نکته‌ای بود که رهبر معظم انقلاب در سخنان خود نیز به آن اشاره کردند. ایشان در بیانیه‌ای در ۲۹ اردیبهشت‌ماه تأکید کردند که اداره کشور با ثبات خواهد ماند و بعید است تغییرات قابل توجهی در سیاست خارجی و داخلی ایران ایجاد شود.

گزارش

وصال روحانی

روزنامه‌نگار

شهادت سیدابراهیم رئیسی در واقعه سقوط بالگرد حامل وی غمی بزرگ را بر ملت ایران مستولی ساخت اما نگاهی عمیق‌تر به شرایط موجود گواهی می‌دهد این مرد متعهد چه نقش مهمی در ترسیم اولیه یک نظم نوین جهانی براساس همکاری مشترک ایران-روسیه و چین بر عهده گرفته بود. در حدود سه سالی که رئیسی زمامدار امور ایران بود، نظام سیاسی این کشور صاحب قابلیت روزافزون برای حرکتی مستقل به سوی خودکفایی شد و این خصوصه را با دولت‌های پکن و مسکو به مشارکت گذاشت. اینک در غیاب رئیسی پیوند ایدئولوژیک و همکاری اقتصادی ایران-چین و روسیه یک ائتلاف پرامید نشان می‌دهد و این همان چیزی است که هژمونی توهم‌آسای آمریکا را محو و این باور را تقویت می‌کند که از این پس باید ائتلافی تازه از قدرت و انصاف را در سطح جهان انتظار داشت و در پی مناسباتی بود که برخلاف رسم و رویه آمریکا سرشار از بی‌عدالتی نباشد.

پایه‌گذار روابطی تازه

امروز روسیه و شخص ولادیمیر پوتین بیش از پیش مطمئن‌اند که رئیسی در دوران زمامداری‌اش پایه‌های ائتلافی را قوت بخشید که پس از بی‌رنگ شدن هر چه بیشتر اعتبار آمریکا، توان ترسیم خطوط فکری لازم را برای سایر کشورها دارد و می‌توان روی همان خطوطی حرکت کرد که رئیس جمهور شهید و محبوب ایران برای دستیابی جهان کنونی به عدل و امنیت و البته اقتصادی شکوفا به آن احساس نیاز و آن را به عموم توصیه می‌کرد. رئیسی در سه سالی که دستگاه اجرایی ایران را رهبری کرد، کشورش را صاحب روابطی نزدیک با تمامی همسایه‌های خود ساخت و به آنها این اطمینان را بخشید که با رسیدن هر نسیم نامساعدی، آمادگی دفاع از آنها را دارد. ایران حتی با برخی کشورهای منطقه که پیش‌تر نگاهی مثبت به این کشور نداشتند، گفت‌وگو و حسن نظر خود را اثبات کرد و باب روابط مجدد را مفتوح ساخت که سرآمد این کشورها عربستان بوده است؛ کشوری که ولیعهد آن (محمد بن سلمان) طی همین هفته با ارسال پیامی برای محمد مخبر کفیل ریاست جمهوری ایران، عزم راسخ خود را برای حفظ و بسط روابط سیاسی کشور در سال‌های پیش رو مورد تأکید قرار داد.

فرصتی مناسب برای حیات و آزادی

یکشنبه گذشته در ملاقات سران کرملین با کاظم جلالی سفیر ایران در مسکو، بر نقش مهم دولت ایران در تدوین یک سیاست‌گذاری جدید در منطقه تأکید و در

گروه بحران

حکمرانی قوانین جدید دولت سیزدهم در منطقه

نقش مهم ائتلاف ایران، روسیه و چین در ترسیم نظم نوین جهانی

میراث خوش و ماندگار رئیسی

خصوص اقدام بهینه مقام‌های ایرانی در این زمینه ابراز اطمینان شد. رئیس جمهور روسیه نه تنها از هرگونه استعمار روش‌های حکومتی در تهران و حفظ یادگارهای شیرین «رئیسی» حمایت می‌کند بلکه مطمئن است که ائتلاف تازه شکل گرفته روسیه - ایران و چین دیرپاتر از آن خواهد شد که بدخواهان این ائتلاف می‌خواهند. قانون اساسی و سلسله قواعد کشوری ایران همچنین فرایندی را اجباب و امکان اجرای آن را فراهم می‌کند و در جهانی که به سبب وسعت ارتباطات به هرگونه ستیزهای سایبری هم کشیده شده است، چه چیزی بهتر از رویکرد به سیستم‌های تازه‌ای که براساس آن بتوان نامالیقات را به حداقل رساند و دست امثال اسرائیل را از مناطق بحران‌خیز کوتاه و جنایات آنها را قطع کرد و به ملل آزاده‌ای همچون فلسطین فرصت حیات و آزادی داد.

مرامنامه‌ای قابل اطمینان

ایران در دوران پرفروغ حکومت سیدابراهیم رئیسی به انواع راه‌ها و سیاست‌ها برای نیل به یک نظام عدل‌پرور در سطح جهان روی آورد. ایران در این راستا هم عضو سازمان همکاری‌های شانگهای (SCO) شد و هم به نهاد تازه تشکیل شده «بریکس» پیوست که سایر اعضای آن هم شوریهایی هستند که هرگونه استعمارگری را ممنوع می‌شمرند و معتقدند تمامی ملت‌ها باید براساس قواعد آزاد داد و ستد کالاها و تصمیم‌های شخصی درخصوص ترسیم روال‌های حکومتی خویش حرکت کنند. روسیه و چین نیز همین نگرش را دارند و در دیدار اخیر پوتین با شی جین پینگ، رئیس جمهور چین در پکن تأکید شد که هر دو طرف مذاکره نه تنها راه‌های طی شده برای رسیدن به یک ائتلاف قوی و منصف سیاسی را پاس خواهند داشت بلکه مطمئن‌اند که ایران حتی در عصر پس از «رئیسی» هم قدمی در این راه کوتاه نخواهد آمد. حالا جهان می‌تواند به این نکته امید ببندد که هر سه کشور ایران، روسیه و چین به بسط روابطی همت خواهند گماشت که یک مرامنامه قابل توصیه برای هر کشور دیگری خواهد بود که همچون آنها می‌اندیشد.

یک مکانیسم عدالت‌محور

شهید رئیسی و حسین امیرعبداللهیان وزیر خارجه منتخب وی که همچون او در واقعه سقوط بالگرد حامل آنها و هیأت همراه جان باخت، طی حدود سه سال همکاری در زمینه‌های بین‌المللی، افسانه‌هایی ماندگار را از رویه‌های گذاشتند. نه تنها روابط سیاسی و اقتصادی ایران با روسیه و ایران با چین به اوج بالندگی خود رسید بلکه تهران باب گفت‌وگو با کویت، مصر و سودان را هم که مدتی به شکلی راكد درآمده بود، از نو گشود و دست لیبی را هم که سال‌ها است از بی‌نظمی و حکومت خانجانی زنج می‌برد، گرفت تا بلکه روی آرامش ببیند. سیاست انتخابی رئیسی در همه این کنش‌ها مبتنی بر انتخاب عدل و انصاف و البته منافع ملی در رأس امور بود و او همواره کوشید به طرف‌های مذاکره خود بگوید که ایران برای کمک‌رسانی به هر کشوری که اصول حکومتی‌اش مبتنی بر مساوات باشد، مهیا است. رئیسی با انجام این کار افرادی را که می‌گفتند او بیشتر نگاه به شرق دارد، دلسرد و دست آنها را رو کرد زیرا مشخص شد نگاه او تنها عدالت‌محور است و با غرب و شرق کاری ندارد. «ایران رئیسی» نشان داد که این کشور دست‌کم در عرصه سیاسی غرب آسیایی‌رقیب است و می‌تواند دست حمایتش را بر سر هر کشوری بگیرد که خواسته‌های سیاسی‌اش انسانی و مکانیسم‌های اقتصادی‌اش استقلال‌طلبانه است.

ریل‌گذاری‌های تازه در «آستانه»

حالا که علی باقری کنی به‌عنوان کفیل پست وزیر خارجه ایران انتخاب شده، حضور وی در جلسه روز سه‌شنبه شورای وزیران خارجه (SCO) در شهر آستانه قزاقستان می‌تواند این پیام اطمینان‌بخش را برای سایر کشورهای حاضر در این جلسه داشته باشد که ایران از این پس نیز همان راهی را در صحنه سیاست‌های بین‌المللی طی خواهد کرد که تا به حال پیموده است و میراث خوش رئیسی را باید ماندگار دانست. در این جلسه مباحث زیادی مطرح خواهد شد اما شاید مهم‌ترین مسأله، مذاکرات باقری کنی با همتاهای روسی و چینی او (سرگئی لاوروف و وانگ یی) باشد که قرار است طی آن راه مشترکی را که هر سه سوی این اتحاد عدالت‌طلب برای آینده نزدیک در دست تدوین دارند، مورد بازبینی قرار گیرد و ریل‌گذاری‌های لازم در ارتباط با آن انجام پذیرد. حتی در دیدار هفته گذشته پوتین با شی جین پینگ در کرملین نیز درباره این همکاری پرثمر گفت‌وگو و ابلاغیه‌ای دربردارنده ۱۰ توصیه منتشر شد و به اطلاع عموم رسید. این را می‌توان جدیدترین مانیفست ائتلاف سه کشور چین، ایران و روسیه دانست و راهکارهایی که باقری کنی به نمایندگی از دولت ایران به متن این مانیفست خواهد افزود، این حرکت سه‌جانبه را کامل‌تر خواهد ساخت. اینجاست که می‌توان گفت هژمونی آمریکا و آنچه این کشور حق حاکمیت خود بر جهان می‌انگار، دود خواهد شد و یک همکاری عدالت‌محور فاقد هرگونه رویکرد نژادپرستانه و مبتنی بر حق برابر انسان‌ها جای آن را خواهد گرفت.

ادعاهای دروغینی که رنگ باخت

ایران سال‌ها در معرض این اتهام بی‌اساس قرار داشت که از تروریسم حمایت و خاورمیانه را نامتعادل می‌کند اما «طوفان الاقصی» و تبعات آن بیش از پیش ثابت کرد که چه کسی عامل تروریسم و آن هم تروریسم دولتی است و کدام دولت رویه‌روی آن می‌ایستد. ایران نه تنها از جریان این تهاجم دلآورانه به اسرائیل حمایت کرد و به فریاد فلسطینی‌ها رسید بلکه به محض اینکه سرکنسولگری این کشور در دمشق مورد تهاجم نظامی رژیم غاصب صهیونیستی قرار گرفت و گروهی از امرای نظامی ایران در این تهاجم جان باختند، وعده یک پاسخ درخور را به این حرکت سبانه در فرصت مقتضی داد. این کار سه هفته بعد از حمله رژیم جعلی تل‌آویو به سرکنسولگری مذکور (که طبق قواعد بین‌الملل خاک کشور ایران محسوب می‌شود) صورت پذیرفت و سیلی شدیدی به‌صورت کودک‌کش‌های تل‌آویو بود. این اتفاقات نشان داد خرساز بزرگ و اصلی در منطقه فقط اسرائیل است و لاغیر و ایران که پیش‌تر ضراتی کاری به سازمان جهنمی داعش هم وارد کرده بود، مبارزه‌کننده اصولی با تروریسم و البته عنصری بس توانا در این مسیر است.

سرمشقی برای جهانیان

با این حال آنچه امروز و آینده ایران، چین و روسیه را می‌سازد، نه هر ستیز و موضوعی از این دست بلکه ترسیم سازگاری‌هایی است که کل سیاست و اقتصاد منطقه را به یک تعالی واقعی خواهد رساند. نه تنها هر سه کشور طرح‌هایی مشترک برای تعریض راه‌های مواصلاتی در منطقه دارند بلکه می‌خواهند مبادلات اقتصادی-سیاسی و فرهنگی خود را دستمایه یک پیشرفت عمومی قرار دهند و فرهنگ حاکم بر غرب را که زاینده بی‌اخلاقی‌ها در جامعه آمریکا است، برچینند و حرکت به سوی اخلاق‌مداری را اجاب کنند. همه اینها یعنی نظم نوین جهانی تازه‌ای که در راه است، نه فقط تهران، مسکو و پکن را متمتع می‌کند بلکه جهان نیز می‌تواند به آن بالبد و آن را سرمشق خود قرار بدهد. منبع: The Cradle.com

درایه

واقعه دردناک شهادت آیت‌الله سیدابراهیم رئیسی، حسین امیرعبداللهیان و همراهان ایشان و به دنبال آن حضور مقامات بلندپایه کشورهای جهان و مراتب احترام آنها در مراسم درگذشت ایشان نشان‌دهنده جایگاه جمهوری اسلامی و همچنین رویکرد جهانی و منطقه‌ای در قبال ایران مبنی بر همکاری منطقه‌ای و تعامل در زبست جهانی به

آیت‌الله رئیسی و حس به‌درستی رئیس دیپل

خالد قدومی، نماینده جنبش حماس در ایران در گفت‌وگو با «ایران»، ضمن عرض تسلیت واقعه شهادت رئیس جمهور، آیت‌الله ابراهیم رئیسی و حسین امیرعبداللهیان و همراهان ایشان خدمت رهبر و مردم ایران به نمایندگی از مردم فلسطین نکاتی چند در مورد جایگاه و موضع رئیس جمهور فقید و وزیر خارجه ایران در رابطه با موضوع فلسطین بیان کرد.

وی گفت، آیت‌الله رئیسی از همان سخنرانی اول ریاست جمهوری به طور واضح و مستقیم روی مسأله فلسطین تأکید ویژه‌ای داشتند و بر همین اساس یکی از ستون‌های اصلی سیاست خارجه جمهوری اسلامی ایران موضوع فلسطین بود. لذا از همان روز اول مردم فلسطین مشاهده کردند که یک شریک بزرگ و حامی اصلی آرمان مسأله فلسطین به نام آقای ابراهیم رئیسی، رئیس جمهور ایران است. حسین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه هم که رفیق و دوست ما بود، چرا که با ایشان از زمان مسئولیت کمیتة حمایت از فلسطین در وزارت خارجه رابطه قدیمی داشتیم. او ادامه داد تردیدی نیست که آنها یک نمای کامل از دیپلماسی مقاومت در منطقه بودند و در این راستا در دوران طوفان الاقصی چندین بار با رهبران مقاومت چه در سوریه، چه در لبنان و چه در قطر دیدارهای متعددی داشتند. لذا نباید اقداماتشان را تنها به سخنرانی‌هایشان محدود کرد بلکه ایشان ایده‌های خلاقانه و اقدامات مهم در میدان دیپلماسی از جمله رابطه با جهانیان و نهادهای بین‌المللی، به کارگیری ظرفیت‌های بین‌المللی برای فشار دیپلماسی علیه رژیم صهیونیستی و پیگیری‌های قانونی و غیره را در راستای حمایت تام از فلسطین به انجام رساندند.

ذکر این نکته مهم است که نمی‌توان اقدامات عملی رئیس جمهور ایران و وزیر خارجه ایشان را در یک مصاحبه یا برنامه رسانه‌ای تشریح کرد. اما یک موضوع مهم که این روزها نیاز زیادی برای ارائه آن وجود دارد این است که آنها راه دیپلماسی به سمت مقاومت را دنبال کردند و

ایران داشته باشد. به معنایی رئیس جمهور و وزیر امور خارجه جدید نیز با ساختاری مشابه در شکل دادن به سیاست‌های خارجی قدم برخواهند داشت، اما در واقع برای چند هفته آینده، ایران با انتخاب نهمین رئیس جمهور خود بیشتر روی امور داخلی متمرکز خواهد بود؛ با این حال تنش‌های منطقه‌ای و پتانسیل یک بحران خارجی در منطقه بالاست و دیگری‌ها بین ایران و شرکای آن در «محور مقاومت» از یک سو و آمریکا، اسرائیل و متحدانشان از سوی دیگر ادامه دارد، اما حمله ایران به خاک اسرائیل با هر زدن نظم موجود در منطقه، تأکید کرد که قوانین جدیدی در حال حاکمیت بر غرب آسیاست.

اقتصادی از طریق افزایش اتکا به توانمندی‌های داخلی در نظر گرفت. علاوه بر روابط گرم‌تر با چین و عضویت در سازمان‌های چندجانبه مانند سازمان همکاری شانگهای، تلاش‌ها برای بهبود اقتصادی این کشور با وجود تحریم‌های فراینده غرب علیه ایران به دلیل برنامه هسته‌ای ادامه یافته است. در این بین یکی از برجسته‌ترین اقدامات دیپلماتیک ایران که توسط امیرعبداللهیان شناخته شد و اکنون علی باقری، سرپرست وزارت امور خارجه آن را پیگیری می‌کند، تعامل با همسایگان خاورمیانه از جمله احیای روابط با عربستان سعودی است. در نهایت باید دانست که درگذشت این دو فرد نمی‌تواند عواقب عمده‌ای برای روابط خارجی